

Protokoll fört vid pleniföredragning

Social- och miljöavdelningen
Hälsa- och sjukvårdsbyrån

Närvarande
VT, HJ, AH-J, AH, FK, AR

Frånvarande
RH, CW

Justerat
Omedelbart

Ordförande
Lantråd
Veronica Thörnroos

Föredragande
Minister
Annette Holmberg-Jansson

Protokollförelse
Jurist
Joel Bremius

Nr 41

Utlåtande om regeringens utkast till promemoria om riktlinjer för en kontrollerad avveckling av de restriktioner och rekommendationer som införts till följd av covid-19-epidemin

ÅLR 2021/3026

67 S3

Beslut

Landskapsregeringen beslöt att skicka utlåtande till statsrådets kansli enligt **bilaga 1 S321P31**.

Hänvisning

Statsrådets kansli
PB 23
FIN-00023 STATSRÅDET

Kontaktperson

Joel Bremius, +358 18 25000 (vxl)
joel.bremius@regeringen.ax

registratorkontoret@vnk.fi

Ärende

Utlåtande om regeringens utkast till promemoria om riktlinjer för en kontrollerad avveckling av de restriktioner och rekommendationer som införts till följd av covid-19-epidemin

Ålands Landskapsregering lämnar följande utlåtande om Finlands regerings utkast till promemoria 9.4.2021 om riktlinjer för en kontrollerad avveckling av de restriktioner och rekommendationer som införts till följd av covid-19-epidemin.

Inledningsvis ser landskapsregeringen positivt på Finlands regerings utkast av exitstrategin och särskilt avvecklandet av gränsrestriktionerna. I detta sammanhang kan upplysas att landskapsregeringen inom landskapets lagstiftnings- och förvaltningsbehörighet har påbörjat en beredning av en exitstrategi för Åland och medföljande uppdateringar av landskapsregeringens handlingsplan för bekämpningen av covid-19-epidemin på Åland. Det som främst omfattar Åland i Finlands exitstrategi är avveckling av gränsrestriktioner och vaccineringsfrågor enligt 27 § 29, 30 och 34 punkten i självstyrelselagen (1991:71) för Åland. Övriga delar i Finlands exitstrategi faller inom landskapets lagstiftnings- eller förvaltningsbehörighet.

Enligt 30 § 9 punkten i självstyrelselagen för Åland ska de uppgifter som enligt lagstiftningen om bekämpande av smittsamma sjukdomar hos människor och husdjur ankommer på en riksmyndighet eller på kommunerna i landskapet skötas av landskapsregeringen eller av någon annan myndighet som anges i landskapslag. I detta sammanhang är social- och hälsoministeriet att betrakta som en riksmyndighet (se GrUU 44/2020 rd). Landskapsregeringen har utifrån sin förvaltningsbehörighet antagit en egen handlingsplan för bekämpningen av covid-19-epidemin på Åland (reviderad 28.1.2021, ÅLR 2020/8256).

Gränsrestriktioner och ekonomiska konsekvenser

Landskapsregeringen konstaterar att det i utkastet anges att *”det är ändamålsenligt att fortsätta kontrollen vid de inre gränserna så länge det är nödvändigt och rimligt med tanke*

på folkhälsan, men samtidigt inleds avvecklingen av restriktionerna med de restriktioner som införts sist. Utifrån aktuella bedömningar är målet att öppna trafiken mellan gränssamhällena vid landgränserna mot Sverige och Norge samt pendlingstrafiken och familjers och släktingars resor över EU:s inre gränser i maj-juni. Det blir möjligt att helt avsluta den inre gränskontrollen när den vuxna befolkningen har uppnått tillräcklig vaccinationstäckning och epidemiläget är stabilt, vilket nu bedöms inträffa i juni.” (s. 22-23 i utkastet)

Landskapsregeringen poängterar att sjögränsen mellan Åland och Sverige bör öppnas samtidigt som landgränserna mot Sverige och Norge samt att utkastet till exitstrategi för Finland tydliggörs till denna del. Åland är på motsvarande sätt som landgränsen mot Sverige och Norge en gränsregion mellan Finland och Sverige med motsvarande behov av öppna gränser. Landskapsregeringen har i flera olika sammanhang och i utlåtanden lyft upp transportbehovet till och från Åland samt sjöfartens betydelse för det åländska samhället och ekonomin. För att trygga transportbehovet, möjliggöra arbetspendling, möjliggöra resor av familjers samt trygga tillgången till personal inom näringslivet men främst hälso- och sjukvården på Åland krävs transporter och passagerartrafik direkt till och från Sverige.

Sjöklustrets totala omsättning är enligt senaste uppgifter ca 12,7 miljarder euro i Finland, varav rederiverksamhetens andel är 3,3 miljarder euro. Sjöfarten står ensam för ungefär en femtedel av Ålands BNP (drygt 16 %).

Sjöfartens betydelse för den åländska ekonomin belyses även genom att under 2020 har Ålands arbetslöshet gått från 3,5 % till 9,5 %, omsättningen för företag har minskat med 22 % och BNP-tappet beräknas bli 16 % på årsbasis. Åtminstone två tredjedelar av BNP-minskningen på Åland beror på nedgången inom sjöfarten (66 %). Särskilt utsatta branscher har således varit mer turismberoende branscher som transportsektorn samt hotell- och restaurang. Turismens omsättning minskade 2020 preliminärt med i genomsnitt 40 % från 2019. Inresandet till Åland 2020 minskade med drygt två tredjedelar från 2019. Sammantaget har covid-19-epidemin drabbat det åländska samhället som helhet hårt och vad gället landskapet Åland presenterade landskapsregeringen nyligen i bokslutet för 2020 ett totalt underskott om 49,9 miljoner euro.

Samhällsekonomin på Åland är därmed ytterst beroende av att transport- och turistbranschen återhämtar sig snabbt. Undersökningar visar att turismen kommer i gång först i närområdena, då närmarknaderna upplevs som bekantare och tryggare. Rederierna har tillsammans med myndigheterna vidtagit många åtgärder för att säkerställa att resorna ska vara säkra och trygga. Även turism till rimligt pris är viktigare än någonsin, eftersom epidemin har försämrat den ekonomiska situationen i många hushåll. Trafiken med passagerar- och bilfärjor har stor betydelse för både Ålands och Finlands turism som helhet. Före covid-19-epidemin förde de utländska turisterna som kom med färjorna med

sig över 900 miljoner euro till Finland varje år. Återställande av passagerartrafiken mellan Finland och Sverige och Estland under sommaren 2021 är nödvändigt för att det åländska samhället ska återhämta sig.

Ålands band till Sverige är även historiskt sett mycket starka och utgör en del av fundamentet för den åländska självstyrelsen. Åland med sin geografiska placering mitt emellan Finland och Sverige har en omfattande arbetskraftspendling som är nästan lika stor som den i gränskommunerna i norra Finland. Åland med ca 0,54 procent av Finlands befolkning står för nästan 15 procent av arbetskraftspendlingen till annat nordiskt land.

Till denna del konstaterar landskapsregeringen slutligen att det i utkastet till exitstrategi för Finland anges att barn och unga ska beaktas först och prioriteras vid avvecklingen av restriktioner. Utöver en omfattande arbetskraftspendling pågår en omfattande pendling för vårdnad och umgänge mellan Åland och Sverige samt en omfattande pendling av studeranden då över 60 % av de studeranden som studerar utanför Åland studerar i Sverige och således bör detta beaktas särskilt vid avvecklingen av gränsrestriktionerna i Finland då det omfattar Åland.

Hälsosäkerheten vid gränserna

Enligt 16 § i lagen om smittsamma sjukdomar (FFS 1227/2016) kan regionförvaltningsverken förordna att hälsokontroller enligt 14 och 15 §§ i lagen om smittsamma sjukdomar ska vara obligatoriska. Enligt 30 § 9 punkten i självstyrelselagen (1991:71) för Åland är det landskapsregeringen som på Åland sköter den uppgiften.

Landskapsregeringen konstaterar att det föreligger särskilda praktiska utmaningar på Åland att utföra hälsokontroller med tre hamnar och ett flygfält för utrikestrafik. Därtill är det oklart utifrån behörighetsfördelningen i självstyrelselagen i vilken mån gränsbevakningsväsendet kan bistå landskapsmyndigheterna med handräckning vid hälsokontroller. Landskapsregeringen utreder för närvarande om förutsättningar föreligger på Åland av att förordna om obligatoriska hälsokontroller enligt 16 § i lagen om smittsamma sjukdomar utifrån nuvarande epidemiläge. Utöver detta krävs även särskilda utredningar utgående från behörighetsfördelningen i självstyrelselagen och utgående från tekniska aspekter hur implementeringen av "gröna pass" ska implementeras på Åland så Åland kan vara med i ett nationellt system och det system som utarbetas på EU-nivå.

Avslutande kommentarer

Landskapsregeringen är positiv till utkastet vad gäller exitstrategi för Finland. Många delar av det som tas upp i strategin faller dock enligt självstyrelselagen för Åland inom landskapets lagstiftnings- och förvaltningsbehörighet. Det landskapsregeringen vill lyfta fram är att en avveckling av gränsrestriktionerna i Finland är en sådan fråga av särskild betydelse som avses i 33 § självstyrelselagen för Åland, där det är väsentligt att

landskapet Ålands synpunkter inhämtas och beaktas när riket fattar beslut inom sin lagstiftningsbehörighet. För att det åländska samhället ska återhämta sig efter covid-19-epidemin måste gränserna öppna då samhällsekonomin, näringslivet och familjerna på Åland är beroende av fungerande transporter. Landskapsregeringen kommer nu vid beredningen av Ålands exitstrategi efterhöra berörda aktörers synpunkter så att en säker öppning av det åländska samhället möjliggörs.

För att få ett samlat utlåtande från Åland har landskapsregeringen varit i kontakt med Ålands Näringsliv r.f., Företagarna på Åland r.f. och Visit Åland r.f. som alla står bakom utlåtandet.

Lantråd

Veronica Thörnroos

Minister

Annette Holmberg-Jansson

FÖR KÄNNEDOM

Ålandsminister Anna-Maja Henriksson, anna-maja.henriksson@om.fi

Riksdagsledamot Mats Löfström, mats.lofstrom@riksdagen.fi

Finansministeriet, valtiovarainministerio@vm.fi

Inrikesministeriet, kirjaamo@intermin.fi

Social- och hälsovårdsministeriet, kirjaamo@stm.fi

Heidi Kaila, Statsrådets kansli, heidi.kaila@vnk.fi

Janina Groop-Bondestam, Justitieministeriet,

janina.groop-bondestam@om.fi

Viveca Arrhenius, Social- och hälsovårdsministeriet, viveca.arrhenius@stm.fi

Anne Kumpula, Social- och hälsovårdsministeriet,

anne.kumpula@stm.fi

Ålands näringsliv r.f., info@naringsliv.ax

Företagarna på Åland r.f., ombudsman@foretagare.ax

Visit Åland r.f., info@visitaland.com
